

# Andrena fulvago

## Fibblesandbi

Steklar, Bin



**Klass:** Insecta (egentliga insekter), **Ordning:** Hymenoptera (steklar), **Familj:** Andrenidae (grävbin), **Släkte:** *Andrena* (sandbin), **Art:** *Andrena fulvago* - fibblesandbi (Christ, 1791) **Synonymer:** *Apis fulvago* Christ, 1791

### Kännetecken

Ett 9–10 mm stort sandbi med övervägande mörk kropp. Mellankroppen är försedd med gles orangegul behåring. Bakkroppens segment har relativt glesa guldgula fransar längs bakkanterna. De bakre skenbenen drar åt orange vilket är ett gott skiljetecken mot slättersandbi *Andrena humilis*, en potentiell förväxlingsart med övervägande svarta bakskenben. Hanen hos fibblesandbiet är snarlik honan i färgning och behåring men könsorganen bör studeras för säker bestämning då han är snarlik ett flertal andra sandbihanar.

### Utbredning och status

Fibblesandbiet har en världsutbredning som omfattar Syd- och Mellaneuropa. I Sverige är arten noterad i samtliga sydsvenska landskap och tycks ha sin nordgräns i Värmland/Dalsland. Äldre fynd finns också från Gästrikland och Hälsingland men arten saknar där aktuella fynd. Arten tycks ha blivit betydligt sällsyntare trots att ökad insamlingsansträngning medfört att arten noterats på många nya platser. Lokalt i Mälardalen, Östra Skåne och i Östra Småland kan arten uppträda mer talrikt.

### Ekologi

Fibblesandbiet är som namnet antyder oligolektisk, vilket innebär att arten endast pollensöker på några få växtarter, i detta fall fibblor. Ofta nyttjas rotfibbla *Hypochaeris radicata*, sommarfibbla *Leontodon hispidus* eller gråfibbla *Pilosella officinarum* men även andra fibblearter besöks. Boet grävs ut i sydlänta, glest bevuxna sandslänter, gärna i glesa aggregationer om upp till tio bohålor. Bohålorna ligger ofta i direkt anslutning till större pollenresurser. Känd och artspecifik boparasit för svenska vidkommanden är fibblegökbiet *Nomada facilis*, en art som minskat mycket kraftigt och idag endast är känd från Öland och Gotland.

### Hot

Fibblesandbiet hotas av upphörande hävd av torra ängsmarker och slätterängar. Produktionshöjande åtgärder som gödsling påskyndar igenväxning och riskerar att artens värdväxter slås ut eller minskar. Beläggning med krossad sten på sandiga körvägar och vägskärningar omöjliggör bobyggnad och utgör på så sätt ett direkt hot mot artens reproduktion. Artens förekomster på militära övningsområden hotas av begränsningar i den militära terrängtrafiken som skapar för arten och dess värdväxter lämplig markstörning. Liksom fallet är för de flesta fibblespecialister är fibblesandbiet troligen starkt attraherad av så kallade gulskålar och längre fångstperioder med denna metod i artens habitat riskerar att skada populationerna genom att många honor kan dödas. I skogsbygder uppträder arten ofta i anslutning till större väggkantsförekomster av rot- eller sommarfibbla. Arten hotas därvid genom alltför tidig väggkantslätter som slår ut födoresursen.

## Åtgärder

---

Sommarfibbla och rotfibbla är ganska resistenta mot kväve och kan uppträda i mängd på trädesåkrar eller andra tillfälligt markstörda marker. Alla typer av plöjning och pinnharvning som gynnar värdväxterna är gynnsamma för fibblesandbi, även på före detta åkermark. Vägskärningar och vägkanter bör vid nyanläggning, dikning eller skrapning sås in med frön av rot- eller sommarfibbla samtidigt som vissa brantare, sydlänta partier lämnas öppna. Denna typ av enkla och kostnadseffektiva åtgärder gynnar dessutom en lång rad andra hotade vildbin som är beroende av rikblommiga fibblebestånd.

## Övrigt

---

Fibblesandbiets parasit *Nomada facilis* omfattas av ett nationellt åtgärdsprogram för hotade arter.

## Litteratur

---

Amiet F., Herrmann M., Müller A., Neumeyer R. 2010. *Fauna Helvetica* 26. *Apidae* 6. *Andrena*, *Melitturga*, *Panurginus*, *Panurgus*. Centre Suisse de cartographie de la faune. Schweizerische Entomologische Gesellschaft.

Dylewska M. 1987. Die Gattung *Andrena* Fabricius (Andrenidae, Apoidea) in Nord- und Mitteleuropa. *Acta Zoologica Cracoviensia* 30: 359-708.

Hallin, G. 2009. *Gaddsteklar i Blekinge 1984-2007 - Sammanställning av gjorda fynd*. Länsstyrelsen i Blekinge län. Rapport nr 2009:8.

Johansson, N. 2012. Rovstekeln *Oxybelus latidens* (Hymenoptera, Crabronidae) ny för Sverige. *Entomologisk Tidskrift* 133(1-2): 59-64. Uppsala.

Johansson, N. 2010. Solitära gaddsteklar (Hymenoptera: Aculeata) på tre torrängsartade lokaler i Övre Emådalen. *Entomologisk Tidskrift* 131(2): 113-130. Uppsala.

Karlsson, T. & Larsson, K. 2011. *Åtgärdsprogram för vildbin på ängsmark 2011-2016*. Naturvårdsverket rapport 6425.

Norén, L. & Franzén, M. 2009. *Gaddsteklar på sandmarker i Blekinge - en inventering av nio lokaler i Olofströms, Ronneby och Sölvesborgs kommuner 2007-2008*. Länsstyrelsen i Blekinge län, Rapport 2009:16.

Schmid-Egger C. & Scheuchl E. 1997. *Illustrierte Bestimmungstabellen der Wildbienen Deutschlands und Österreichs unter Berücksichtigung der Arten der Schweiz III: Andrenidae*. Velden.

Sörensson, M. 2007. *Inventering av solitära bin och andra insekter på slätterängar och i äldre jordbruksmiljöer i Kronobergs län 2005*. Länsstyrelsen i Kronobergs län, meddelande 2007:17.

Westrich, P. 1989. *Die Wildbienen Baden-Württembergs. Spezieller Teil: Die Gattungen und Arten*. Verlag Eugen Ulmer, Stuttgart.

## Författare

---

Niklas Johansson 2013.